

s. dr hab. prof. UPJPII Adelajda Sielepin CHR
Wydział Teologiczny UPJPII w Krakowie
ul. Kanonicza 9
31 – 002 Kraków

RECENZJA ROZPRAWY HABILITACYJNEJ
Ks. dr. Janusza Mieczkowskiego
pt. „Jednoczący charakter liturgii stacyjnej w Rzymie”

Rozprawa o powyższym tytule, wydana jako pierwszy tom serii „Modlitwa Kościoła. Monografie” w Wydawnictwie Benedyktynów w Tyńcu w 2015 roku, jest obszernym dziełem poświęconym dość rzadko komentowanej formie kultu katolickiego, jakim jest zapoczątkowana w starożytności Kościoła liturgia stacyjna, a zapomniana lub zawieszona w znacznym stopniu od Średniowiecza. W ostatnich latach zainteresowanie nią wzrasta, ale może bardziej od strony historyczno-obyczajowej niż głęboko teologicznej, chociaż przetłumaczona stosunkowo niedawno na j. polski praca G. Weigla pt. „Rzymskie pielgrzymowanie” (2014) podejmuje ten wątek zarówno od strony historycznej, jak i duchowej, dołączając przy każdym dniu rozważania oparte o czytania liturgiczne, jak też opis poszczególnych kościołów stacyjnych pod kątem ich historii, architektury i arcydzieł sztuki sakralnej, które swoją symboliczną wymową ubogacają treści danej stacji. Liturgia stacyjna, sprawowana od początku w okresie Wielkiego Postu, miała charakter pokutny i przebłagalny, wnosząc dzięki swojej celebracji plenerowej, ważny element duchowości chrześcijańskiej, jakim jest pielgrzymowanie i chodzenie śladami wielkich uczniów Chrystusa, a przez to i Jego samego, prowadzącego swój Lud w każdych czasach ścieżkami wiary, nawróceń i świadectwa wybitnych apostołów Jego Orędzia o zbawieniu, których wstawiennictwa przyzywano zawsze w Litanii do Wszystkich Świętych.

Autor rozprawy jako historyk liturgii podejmuje się całościowego badania źródeł i dziejów liturgii stacyjnej w Rzymie, przez co jak sam zauważa, z konieczności pozostał na pewnym stopniu ogólności (s. 475), ale jednocześnie dzięki takiemu ujęciu można było ukazać w ramach tej liturgii jakieś określone zagadnienie. Ks. J. Mieczkowski wybrał opcję *integritas* i ją przyjął jako główny problem swojej dysertacji. Liturgia sama w sobie jest aktem jednoczącym Boga z Jego ludem oraz ludzi między sobą w Nim. Szczytem komunijności liturgii jest Eucharystia, ale w innych formach kultu liturgicznego, jak echo lub jako owoc zakorzenienia w Eucharystii, aspekt jednoczący zawsze występuje. Liturgia stacyjna pozostaje ściśle związana z Eucharystią, która jest sprawowana za każdym razem w

kolejnych kościołach stacyjnych, a pierwotnie tzw. *tituli*. Ze względu na obszerny zakres czasowy, uwzględniony w badaniach, bo jest to ściśle biorąc cała historia Kościoła, choć liturgia stacyjna pojawia się w niej z różną intensywnością, praca stanowi odważną próbę ujęcia liturgii stacyjnej od strony historycznej i strukturalnej w pełnym zarysie, choć Autor świadomie decyduje się skupić na kryterium, jakim jest wymiar jednoczący i który wydaje się być celowy do przypomnienia jako pewna motywacja powstania liturgii stacyjnej, a utracony w dużej mierze w czasach późniejszych, kiedy dochodziło do decentralizacji i indywidualizacji życia liturgicznego, a współcześnie do wybiórczego i często tylko religioznawczego traktowania liturgii, zwłaszcza, gdy wykazuje tak osobliwe przypadłości, jak choćby omawiana w tym miejscu liturgia stacyjna.

Opis pracy

Książka stanowi zwartą całość, liczącą 462 strony tekstu rozprawy oraz: spis treści, wykaz skrótów, bibliografię, streszczenie w j. angielskim oraz indeksy biblijny oraz nazw własnych, obejmujące łącznie 71 stron. Na zakończenie Autor zamieścił spis treści w j. angielskim (3 strony).

Obszerny Wstęp (13 stron) przedstawia uzasadnienie tematu i jego aktualność, przede wszystkim ze względu na soborową implikację *ad fontes* oraz uwydatniony w tytule aspekt jednoczący, szczególnie cenny we współczesnych dążeniach ekumenicznych przy jednocześnie silnych tendencjach indywidualistycznych i atomizujących życie społeczne i religijne. Opracowanie obejmuje sześć rozdziałów rozwijających istotne etapy prowadzące do rozwiązania postawionego tematu. W pierwszym rozdziale Autor zajmuje się bogatą kwestią terminologiczną, w ramach czego przedstawia etiologię i etymologię kluczowego pojęcia *statio*, uwzględniając zarówno przedchrześcijańskie, jak i chrześcijańskie jego konotacje. Ten konieczny punkt wyjścia prowadzi już do typowo historycznej części opracowania, która pojawia się w rozdziale drugim, trzecim i piątym. Kolejno omówione zostały kwestie przyczyn powstania liturgii stacyjnej w Rzymie i związane z nimi cztery teorie dotyczące pierwszych czterech wieków Kościoła, w trzecim rozdziale dalszy rozwój i kształtowanie się tej liturgii od V do XIV wieku i w piątym rozdziale – system stacyjny od niewoli awiniońskiej do czasów współczesnych.

Rozdziały historyczne zostały przeplecione tematyką problemową i tak: czwarty rozdział został poświęcony strukturze i charakterystyce liturgii stacyjnej, a ostatni szósty rozdział podejmuje syntetyczne ujęcie elementów jednoczących tej liturgii. Jest to zarazem

kluczowy rozdział rozstrzygający o powodzeniu kwerendy historycznej i analizy zebranego materiału.

W Zakończeniu Autor zawarł kilka istotnych wniosków dotyczących zarówno specyfiki liturgii stacyjnej i jej znaczenia integrującego zarówno chrześcijan w pełnym przekroju hierarchicznym, jak i całe miasto z liturgią Kościoła, dzięki czemu topografia miasta na stałe złączyła się z elementami kultu chrześcijańskiego. Niestety liturgia stacyjna, pomimo że wróciła w jakiejś mierze do zestawu nabożeństw Wielkiego Postu, nigdy już nie odzyskała tej jakości integrującej, jaką miała w swojej pierwotnej formie, gdzie cała społeczność wiernych gromadziła się na jednej Eucharystii pod przewodnictwem swoich pasterzy na czele z papieżem.

Podsumowanie całego dzieła nie pomija również wzmianki o brakach i niedopowiedzeniach, których z racji szerokiego i świadomie zakreślonego wachlarza badań nie można było uniknąć, ale z drugiej strony ma to według Autora swoje dobre strony, gdyż przy aktualnych badaniach dostrzeżono z większą precyzją i pewnością nowe kierunki i dalsze obszary poszukiwań w tym temacie, na które z oczywistych powodów nie można było sobie pozwolić w niniejszej rozprawie.

Ocena formalna

Niniejsza monografia jest bardzo rozległa i stanowi syntetyczny zarys liturgii stacyjnej, co ma swoje znaczenie, gdyż nie było dotąd w literaturze polskiej opracowania o tak całościowym charakterze, dającym pogląd na całokształt tej formy kultu. Autor przedstawia rozległą gamę źródeł, z których obficie korzysta i konsekwentnie stosuje metodę historyczno-genetyczną oraz historyczno-krytyczną, jak też metodę deskryptywną, która służy mu do bogatych opisów liturgii, a o której to metodzie nawet nie robi wzmianki. Kolejność omawianych zagadnień jest trafna. Moje zastrzeżenia budzi jedynie rozbieżność typowo historycznego rozdziałem o charakterze opisowym i problemowym, a mianowicie rodzi się pytanie, czy rozdział IV zatytułowany „Obrzędy liturgii stacyjnej” nie powinien znajdować się po aktualnym rozdziale V a przed rozdziałem ostatnim „Elementy jednoczące liturgii stacyjnej w Rzymie”. Ten ostatni dopiero wyraźnie nawiązuje do tytułu parafrazując go umiejętnie, bo skupia się jedynie na wyszczególnieniu elementów potwierdzających jednoczącą funkcję liturgii. W tym wypadku jednak zamiast terminu „elementy” trafniejsze byłoby chyba słowo „aspekty”, bo Autor wymienia uwarunkowania i skutki tej integrującej funkcji, które nadają jej swoisty charakter. Są to m.in.: zagrożenie utraty jedności, jedność biskupa z wiernymi, jedność miasta z kultem Kościoła, a nie poszczególne elementy, w

których ta jedność by się mogła wyrażać, jak np.: język, obyczaje, struktura nabożeństwa, specyfika uczestników, itp.

Lepiej dla pracy byłoby jednak, gdyby te przykłady czy kryteria lub uwarunkowania jednoczącej charakterystyki liturgii były bardziej uwidacznione w tekście bieżącym i stanowiły niejako ośnowę poszczególnych rozdziałów, a nie dopiero eksponowane były w oddzielnym rozdziale, który sprawia wrażenie, że jako jedyny odpowiada na postawione w temacie zadanie badawcze. Dużą rolę w tym względzie spełniłyby wyraźnie oddzielone i podtrzymujące główny wątek tematu monografii podsumowania poszczególnych rozdziałów. Nie chodzi tu o rekapitulację i skrót rozdziału, ale o realny wniosek, który odpowiadałby na postawioną kwestię pod kątem właśnie integrującej roli tej liturgii.

Tak obszerna rozprawa zasługuje na uznanie także pod względem schludności i poprawności językowej, choć nie jest wolna od rażących błędów, zapewne jednak nie popełnionych świadomie. Do ważniejszych przykładów reprezentatywnych dla kilku rodzajów niedopatrzeń można zaliczyć następujące:

- sposób cytowania: w tekście powinno się poprzedzać nazwisko pierwszą literą imienia, których w kilku miejscach zabrakło (np. Duchesne - s. 167, Chavasse – s. 170 czy Mainardi – s. 176).
- przy ponownym cytowaniu publikacji w przypisie należałoby zaznaczyć początek tytułu, ale taki jego fragment, by nie sprawiał wrażenia, że został przerywany przypadkowo (np. rozdzielenie przydawki od podmiotu), czyli choćby „The History of ...”, a nie: „The History of the eucharistic...(liturgy?)”, s. 163, przypis 64.
- błędy literowe, zwłaszcza w tytułach czasopism (np. „Liturgisches Jahrbuch” – s. 9) i ksiąg liturgicznych (np. w tytule *Liber Pontificalis* – aż dwa możliwe błędy, s. 168).

W monografii należy zwrócić uwagę na bogatą bibliografię wielojęzyczną. Autor systematyzuje ją według trzech kategorii: źródła (101), opracowania (475) i literatura pomocnicza (50). Liczba pozycji jest imponująca (globalnie 626 tytułów). Jedyne zastrzeżenia budzi dział źródeł, który ze względu na swoją obszerność (aż 101 pozycji!) i różnorodność mógłby wyszczególniać przynajmniej trzy kategorie: księgi liturgiczne, źródła patrystyczne oraz przewodniki. Warto byłoby też zaznaczyć w oddzielnej grupie pozycje Magisterium Kościoła.

Ocena merytoryczna

Rozprawa jest solidnym historycznym opracowaniem znanej zapewne tylko w ogólności i rzadko już dzisiaj odbudowywanej liturgii stacyjnej. Przekonywująca jest

dyskusja Autora z różnymi hipotezami i źródłami na temat powstania tego wielkopostnego nabożeństwa i kompetentne odwoływanie się do faktów i zależności historycznych. Bardzo pomocne w śledzeniu dziejów i zakresu liturgii stacyjnej są zamieszczone tabele, mapki i wykazy, które dodają pracy lekkości i klarowności. Docenić należy wnikliwe, na ile to możliwe w odniesieniu do zgromadzonych źródeł, opisy celebracji, które pozwalają poznać formę i klimat towarzyszący modlitwie Kościoła pod przewodnictwem Jego widzialnej Głowy. Przybliżenie źródeł tej liturgii i jej systemu, który rozwinął się w Rzymie, ma na celu podkreślenie rangi tej liturgii, która zrodziła się w stolicy cesarstwa i w mieście papieskim, by stamtąd promieniować na inne regiony Kościoła. Widać jednak, że Autor zmagał się z określeniem najważniejszej motywacji i uwarunkowań powstania tej liturgii i kształtowania się jej formy.

Pieczołowitość i sumiennność w prezentacji historycznego tła tego procesu jest mocną stroną tej pracy, ale sprawia miejscami wrażenie dłużyzn, nawet już w samym Wstępie rodzi się wątpliwość, czy konieczny był aż tak długi wątek o historii Rzymu zamiast tylko sygnalizacji pewnych istotnych cech i odesłanie do literatury? W ten sposób uniknęłoby się wielkiej dysproporcji między Wstępem a Zakończeniem rozprawy. Podobnie informacja biograficzna na temat Grzegorza Wielkiego (s. 134) wydaje się możliwa do pominięcia z podaniem jedynie odpowiedniej literatury w przypisie. Natomiast wskazane byłoby podać inne szczegóły, które pomagają uchwycić panoramę zdarzeń, jak choćby omawiając czwartą hipotezę o wpływach wschodnich można było podać przynajmniej jeden z „wielu terminów liturgicznych” wprowadzonych przez oddziaływanie bizantyjskie na Kościół Zachodni, o których autor tylko wzmiankuje i odsyła wprost do literatury, kiedy np. podobne implementacje dotyczące np. świąt czy śpiewów uzupełnia przykładami (s. 137). Kiedy mowa o terminach, to radziłabym na przyszłość przy omawianiu liturgii przedsoborowej używać terminu łacińskiego *Offertorium* bez tłumaczenia na polskie słowo „ofiarowanie”, bo ono w języku liturgicznym zupełnie nie oddaje specyfiki tej części Mszy świętej, choć dźwiękowo sugeruje, że to tak jest (s. 176).

To wielkie dzieło Autor zamyka podsumowaniem, które jest w przeważającej części rekapitulacją poprzednich rozdziałów i robi przez to wrażenie streszczenia, a dopiero na koniec formułuje pewne wnioski i przesłanki. Moim zdaniem mocniej powinny wybrzmieć postulaty wynikające z komunijnych motywacji, jakimi kierował się Kościół szukając pełniejszej i wyrazistszej integracji i żywiąc głębokie pragnienie ożywienia wspólnej modlitwy i wstawiennictwa w czasie przygotowań do uroczystości paschalnych.

Wniosek końcowy

Reasumując wszystkie zalety rozprawy, wybór tematu, rzetelność jego realizacji i dobry język, który w tak długim dziele potrafi utrzymać uwagę czytelnika, dostarczając mu coraz to nowych danych, pragnę podkreślić wielki wkład Habilitanta w badania nad źródłami liturgii i przedstawianie ich nie tylko wnikliwie i w ścisłej zależności od literatury dowodowej, ale także sugestywnie, by mogły one, jak w tym wypadku liturgia stacyjna, być w jakiejś mierze inspiracją dla życia liturgicznego dzisiaj a nawet doczekać się ich przynajmniej częściowej rekonstrukcji, zachowując najcenniejsze przesłania modlitwy Kościoła dla duchowości wiernych. Zasługą Autora jest sięgnięcie po wczesny monument kultu chrześcijańskiego i szukanie w nim cech kanonu tego kultu, co stało się możliwe przez wszechstronne ukazanie liturgii stacyjnej i odkrycie dzięki temu ważnych aspektów i motywów duchowych, które stanowią o specyfice Kościoła i, jak możemy się dowiedzieć z monografii, pozostają aktualne.

Wskazane sugestie i uwagi krytyczne zostały wywołane jako głos w dyskusji nad tą wielce pożyteczną i pionierską publikacją. Nie umniejszają one w niczym waloru i неповtarzalności tej pracy, pozostawiając Autorowi wolność w jego koncepcji merytorycznej i decyzji redaktorskiej. Mamy zresztą do czynienia już z wydrukowaną książką!

Uwzględniając zatem powyższe wnioski stwierdzam, że przedłożona monografia spełnia kryteria pracy naukowej wymaganej dla uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Zwracam się niniejszym o dopuszczenie Ks. dr. Janusza Mieczkowskiego do dalszego etapu przewodu habilitacyjnego.

s. dr hab. prof. UPJPII Adelajda Sielepin CHR
Kierownik Katedry Teologii Liturgii
Wydział Teologiczny UPJPII w Krakowie

Kraków, 20 marca 2016 roku

s. dr hab. prof. UPJPII Adelajda Sielepin CHR
Wydział Teologiczny UPJPII w Krakowie
ul. Kanonicza 9
31 – 002 Kraków

Recenzja dorobku naukowego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Ks. dr. Janusza Mieczkowskiego

1. Biogram naukowy

Ks. dr Janusz Mieczkowski ur. 10.05.1969 r. w Krakowie swoją edukację odbył głównie w tym mieście. Najpierw w szkole podstawowej i liceum ogólnokształcącym, a następnie tylko przez rok w Akademii Wychowania Fizycznego, gdyż w 1989 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej. Studia teologiczne ukończył w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie w 1995 roku, uzyskując tytuł magistra teologii na podstawie pracy pt. „Biskup Stanisław Rospond (1877-1958) – życie i działalność” napisanej pod kierunkiem Ks. Prof. dr hab. Bolesława Kumora. W 1999 roku Habilitant podjął studia licencjacko-doktoranckie z liturgiki na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie, w ramach których pod kierunkiem Ks. Prof. dr hab. Stefana Koperka CR napisał pracę pt. „Geneza i powstanie Instytutu Liturgicznego w Krakowie w kontekście działalności ośrodków ruchu liturgicznego” uzyskując stopień licencjata teologii w 2001 roku, a na podstawie rozprawy doktorskiej pisanej pod tym samym kierunkiem i zatytułowanej „Krakowski Instytut Liturgiczny”, wydanej przez Wydawnictwo Naukowe PAT w Krakowie w 2005 roku, w 2004 roku uzyskał tytuł doktora nauk teologicznych w zakresie liturgiki.

W tym też roku rozpoczął pracę dydaktyczno-naukową w Katedrze Historii Liturgii na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie jako asystent zatrudniony w wymiarze ½ etatu. Od 2007 roku do dnia dzisiejszego pełni funkcję adiunkta przy tej Katedrze w wymiarze pełnego etatu. Ks. J. Mieczkowski doskonalił swoje kwalifikacje naukowe w Papieskim Instytucie Liturgicznym San Anselmo w Rzymie, gdzie od lutego do czerwca 2009 roku uczęszczał na wykłady dotyczące sakramentu pokuty i rzymskiej liturgii stacyjnej, prowadząc jednocześnie kwerendę do pracy habilitacyjnej. Owocem tych studiów, jak i dalszej pracy naukowej jest aktualnie przedstawiona rozprawa habilitacyjna pt. „Jednoczący charakter liturgii stacyjnej w Rzymie”, wydana w 2015 roku w Krakowie (recenzja rozprawy w załączeniu).

Po powrocie Habilitant czynnie uczestniczył w życiu naukowym Katedry Historii Liturgii, biorąc udział w organizowanych sympozjach krajowych i międzynarodowych, a

zwłaszcza w cyklu organizowanych przez tę Katedrę od 2010 roku dorocznych międzynarodowych sympozjach liturgicznych o nazwie *Ad fontes liturgicos*. Od 2014 roku został powołany na członka Komitetu Naukowego tych sympozjów. Ks. dr J. Mieczkowski udziela się także w sekcji liturgicznej Polskiego Towarzystwa Teologicznego. Za swoje zaangażowanie w dziedzinie naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej w 2010 roku został wyróżniony nagrodą Rektora UPJPiI.

2. Recenzja dorobku naukowego

Dorobek Księdza Habilitanta od uzyskania doktoratu, czyli od 2004 roku obejmuje:

- dwie monografie własnego autorstwa: „Krakowski Instytut Liturgiczny”, Kraków 2005, s. 426 (rozprawa doktorska) i „Jednoczący charakter liturgii stacyjnej w Rzymie”, Tyniec 2015, s. 550 (rozprawa habilitacyjna).
- 26 artykułów naukowych własnego autorstwa (s. 357), w tym 3 artykuły w j. obcych (ukraińskim i słowackim), wydanych w zbiorach posympozjalnych.
- 7 artykułów współautorskich.
- 11 sprawozdań z sympozjów krajowych i międzynarodowych, w tym 2 własnego autorstwa a pozostałe współautorskie.
- redakcja książki „Hymn chwały. Liturgia w życiu Kościoła”, Kraków 2009, s. 713.
- współredakcja 5 publikacji zbiorowych.
- uczestnictwo w sympozjach naukowych polskich i zagranicznych, w których Habilitant wygłosił 5 referatów na sympozjach zagranicznych i międzynarodowych oraz 4 na sympozjach krajowych.

Główne nurty dorobku pisarskiego

Twórczość naukowa Ks. J. Mieczkowskiego dotyczy głównie historii liturgii rozumianej jako badanie jej źródeł i współczesnej aplikacji istotnych cech lub kategorii form liturgicznych. Dziedziny zainteresowań badawczych Habilitanta można określić w trzech grupach: historia ruchu liturgicznego (zwłaszcza w Polsce), historia liturgii rzymskiej oraz krakowskie środowisko liturgiczne.

Najbardziej widoczna i pierwotna jest linia dotycząca **ruchu liturgicznego**, który pojawia się w pracach Habilitanta już w dysertacji magisterskiej. Zakres dalszych badań, przedstawiany głównie w artykułach, dotyczy ośrodków zagranicznych ze szczególnym uwzględnieniem środowisk monastycznych, takich jak: Solesmes, Beuron, Maredsous, Mont César) i w Stanach Zjednoczonych. Autor koncentruje się nie tylko na szczegółach ruchu liturgicznego w wymiarze lokalnym, ale też poświęca uwagę całościowej wizji ruchu, jak np.

w artykułach przedstawionych w czasopiśmie RBL np.: „Ruch liturgiczny na przestrzeni ostatnich sześćdziesięciu lat” (2009) czy w materiałach posympozjalnych z serii *Ad fontes liturgicos* t. III, Prešov 2012 i t. V, Lwów 2015. Autor także śledził w swoich badaniach procesy przenikania trendów europejskiego ruchu liturgicznego do środowisk seminaryjnych i teologicznych w Polsce, co ukazuje np. artykuł „Tematyka liturgiczna na łamach klerycznego pisma *Tempus liberum* w okresie międzywojennym” drukowany na łamach „Liturgia Sacra” 15(2009). W tym nurcie znajdują się także opracowania dotyczące działalności Instytutów Liturgicznych, jak np. praca doktorska „Krakowski Instytut Liturgiczny”, Kraków 2005 i późniejszy artykuł „Instytuty liturgiczne w latach posoborowych w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej i Północnej” (2007).

Drugi nurt badawczy Habilitanta związany jest z **historią liturgii rzymskiej** i obejmuje omówienie wybranych zagadnień i instytucji liturgicznych przeważnie starożytnego Kościoła, do których Autor włączył genezę i historię zwyczaju *fermentum* (RBL 2010), nadzwyczajny sposób pojednania w starożytnym Kościele, tzw. „tabliczki pokoju”, co przedstawił w artykule pt. „*Libelli pacis* w praktyce pokutnej Kościoła starożytnego” (2012) oraz inne zagadnienia, jak np.: sposób przystępowania do Komunii świętej w przekroju historycznym, niedzielna suma, liturgia trydencka, rzymska liturgia stacyjna, której Autor poświęcił dwa artykuły i ostatecznie rozprawę habilitacyjną.

Wątek **krakowskiego środowiska liturgicznego** Habilitant porusza w rozprawie doktorskiej, poświęconej Instytutowi Liturgicznemu w Krakowie, i kilku artykułach, które prezentują temat Ośrodka katechumenalnego i Studium Katechumenalnego oraz działalność niektórych działających liturgistów tego środowiska, jak np.: Ks. S. Koperka CR, Bp S. Cichego.

Jest jeszcze jeden obszar badań Ks. J. Mieczkowskiego, który można by określić mianem „varia”, i w którym Autor zajmuje się wieloraką tematyką z pogranicza historii liturgii i liturgiki pastoralnej. Są to ujęcia dotyczące percepcji pewnych faktów o charakterze liturgicznym, jak, np.: Konstytucja o liturgii, dokumenty Jana Pawła II o Eucharystii i liturgii („Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*”), kanonizacje i beatyfikacje (artykuł „Recepcja beatyfikacji i kanonizacji a tytuły parafii erygowanych w Archidiecezji Krakowskiej w latach 1978-2010”), patroni kościołów np. w artykule „Hierarchia prawd a patroni kościołów”.

Stosunkowo liczne recenzje i sprawozdania świadczą o aktywnym uczestnictwie Habilitanta w wymianie myśli naukowej, a zwłaszcza te spotkania, w których prezentował swoje badania w wygłaszanych referatach.

Ocena dorobku naukowego

Dokonania naukowe Ks. J. Mieczkowskiego wykazują dużą rozpiętość tematyczną i czasową, bo głównie odnoszą się do starożytności i czasów współczesnych, poczynając od ruchu liturgicznego. Ten rodzaj tworzywa badawczego prezentuje się jako bardzo pożądaný dzisiaj i postulowany przez naukę Kościoła posoborowego nurt sięgania do źródeł. Ruch liturgiczny jest tym etapem historii liturgii, który najcelniej uczy kompetentnego sięgania do pierwszych doświadczeń życia Kościoła i aplikowania tych przesłanek dla odnowy życia liturgicznego i duchowego. Habilitant dostarcza w tym kluczu wiele cennych odkryć i uwrażliwia na głębię i wszechstronność korzystania z epok minionych, by odkrywać dzisiaj zastosowania nowe zarówno w badaniach, jak i w praktyce liturgicznej. Najślabszą stroną dorobku wydają się być artykuły pisane wspólnie z innymi autorami. Dość trudno w nich odkryć stopień samodzielności pisarskiej i redaktorskiej Habilitanta, jak też oryginalności jego myśli. Szkoda, że zarówno artykuły samoistne, jak i sprawozdania pisane wspólnie z innymi autorami zajmują tak dużą część twórczości Ks. Mieczkowskiego – 7 artykułów i 9 sprawozdań, co stanowi przeszło 1/3 jego dorobku. Pomimo tych faktów całokształt dorobku naukowego jest wystarczający do dalszego postępowania w przewodzie habilitacyjnym.

3. Działalność dydaktyczna

Dydaktyka Ks. J. Mieczkowskiego jest obecna w całej jego karierze naukowej i akademickiej. Zatrudniony od 2004 roku jako asystent najpierw na pół a od 2007 roku na cały etat już jako adiunkt na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie w Katedrze Historii Liturgii prowadził na studiach podstawowych w Krakowskim Archidiecezjalnym Seminarium Duchownym, Międzyzakonnym Wyższym Instytucie Katechetycznym i dla studentów świeckich PAT w Krakowie wykłady z: liturgiki ogólnej, roku liturgicznego, Liturgii godzin, Eucharystii i ćwiczenia z tego przedmiotu oraz z sakramentów i sakramentaliów oraz Liturgii godzin dla kleryków. Ponadto w ramach przynależności do Instytutu Liturgicznego w Krakowie uczestniczył w cyklu II i III stopnia studiów, gdzie wykłada następujące przedmioty: Msza trydencka, sakramenty uzdrowienia – historia i teologia, Triduum Paschalne – historia i teologia.

Znaczący dział nauczania Habilitanta stanowią seminaria duchowne i afiliowane Instytuty Teologiczne, jak: Seminarium OO. Karmelitów Bosych w Krakowie, Seminarium Księżý Salezjanów w Krakowie, Seminarium Księżý Zmartwychwstańców w Krakowie, Seminarium Braci Mniejszych w Krakowie oraz Instytut Teologiczny im. W. Kadłubka w

Sandomierzu oraz Instytut Księży Misjonarzy w Krakowie. Ks. Mieczkowski prowadzi tam analogiczne przedmioty jak na Wydziale Teologicznym UPJPII.

Istotnym przygotowaniem do samodzielności w zakresie nauczania było prowadzenie seminarium magisterskiego, kiedy pozwalało na to prawo wewnętrzne Uczelni w latach 2009-2014. W tym okresie Habilitant wypromował 16 prac magisterskich, które podejmowały problematykę zarówno z teologii, jak i z historii liturgii.

4. Działalność organizacyjna i popularyzatorska

Dostrzegalną i proporcjonalną komponentą pracy naukowej i dydaktycznej jest aktywność organizacyjna Habilitanta. Przede wszystkim jest to widoczne w organizowaniu i współorganizowaniu sympozjów i sesji naukowych, zarówno krajowych (1), jak i zagranicznych (3). Operatywność Ks. J. Mieczkowskiego jest doceniana przez wybieranie go w różnych gremiach na funkcję sekretarza. Pełnił ją w ramach: komisji przygotowującej sympozjum „Eucharystia sprawowana na ołtarzu świata” (2004-2005), komisji jubileuszowej przygotowującej wykłady profesorów PAT w kościołach miasta Krakowa i Archidiecezji Krakowskiej z okazji 25-lecia PAT (2005-2007), komisji przygotowującej sesję naukową i podczas samej sesji organizowanej z okazji 650-lecia UJ (2013-2014). Ponadto na swoim koncie Ks. J. Mieczkowski ma: udział w pracach Komitetu Organizacyjnego II Światowego Kongresu Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach (2011), funkcję konsultora Komisji ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego Archidiecezji Krakowskiej (2006-2011) i od 2011 członkostwo w tej Komisji, rolę cenzora publikacji od 2011, ceremoniarza wobec lektorów i kantora w czasie Mszy pontyfikalnej papieża Benedykta XVI (2006). Od 2004 roku Ks. J. Mieczkowski pełni funkcję sekretarza Rady Instytutu Liturgicznego.

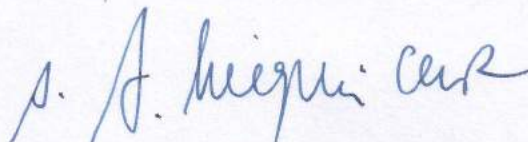
Działalność organizacyjna zazwyczaj przekłada się na inicjatywy apostołskie, które mają wymiar popularyzacji wiedzy teologicznej i liturgicznej w zakresie formacji i duszpasterstwa. W ramach tego typu posługi intelektualnej Ks. J. Mieczkowski prowadził wykłady z liturgiki: na organizowanych przez Archidiecezjalną Komisję Liturgiczną w Krakowie kursach dla nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej, na kursie lektorskim organizowanym przez tę Komisję, na Studium Apostolstwa Świeckich pod patronatem Kurii Metropolitalnej w Wadowicach i w Krakowie, na studium formacji stałej w Zgromadzeniu Księży Misjonarzy w Krakowie, Księży Zmartwychwstańców w Krakowie, a także konferencje duchowe na dniach skupienia wspólnot zakonnych.

Do stażu aktywności liturgiczno-pastoralnej Ks. Mieczkowskiego należy zaliczyć także funkcje wynikające z jego święceń, dzięki którym może on dzielić się zdobytą wiedzą w

kontekście samej sprawowanej liturgii. Od 2001 roku włącza się w życie parafii p.w. MB Królowej Polski w Krakowie-Bieńczycach, gdzie oprócz funkcji typowo kapłańskich związanych z Eucharystią i sakramentem pokuty opiekuje się zespołem charytatywnym i świetlicą dla dzieci.

Wniosek końcowy

Bogata panorama uprawianej nauki i dydaktyki Ks. dr. Janusza Mieczkowskiego wskazuje na jego wierność obranej dyscyplinie, jaką jest historia liturgii, a w niej szczególnie specyfika i dzieje ruchu liturgicznego oraz zasugerowane zapewne przez jego pionierów zainteresowanie instytucjami liturgii starożytnej Kościoła. W dorobku Habilitanta wyróżnia się wielka sumienność i pracowitość, odwaga podejmowania form większych, a nawet bardzo obszernych, o czym świadczą redakcje dużych monografii zbiorowych i ostatnia własna rozprawa habilitacyjna. Poświadcza to jego wnikliwość kwerendy, długodystansowość w prowadzeniu badań (habilitacja dopiero 12 lat po doktoracie) i niewątpliwie umiejętność współpracy z innymi, która ujawnia się szczególnie w jego pracach redaktorskich, organizacyjnych i popularyzatorskich. Biogram naukowy i kapłański Habilitanta ukazuje też zdolność łączenia aktywnej i twórczej pracy akademickiej z codzienną posługą kapłańską, która wykracza poza ramy parafialne. Biorąc pod uwagę wszystkie zasługi oraz osiągnięcia naukowe i organizacyjne, jak też nie pomijając pewnych niedoskonałości, wspomnianych powyżej, z przekonaniem stwierdzam, że przedstawiony dorobek stanowi uczciwą podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego i status samodzielnego pracownika naukowego. Wniosuję zatem o kontynuowanie przewodu habilitacyjnego Ks. dr. Janusza Mieczkowskiego.

s. dr hab. prof. UPJPII Adelajda Sielepin CHR
Kierownik Katedry Teologii Liturgii
Wydział Teologiczny UPJPII w Krakowie

Kraków, dnia 23 marca 2016 r.